

Ս. ՅԱՎՈՐԻ ՆԵՐՍԷՆ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

Ս. Զատիկի հրաշափառ տօնին առիթով, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ եկեղեցւոյ Սրբազան Պետերոսն յղուած են հետեւեալ շնորհաւորական հռազդիրները. —

Երուսաղէմ, 2 Ապրիլ 1980

Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա.
կաթողիկոս Ամենայն Հայոց
Ս. Էջմիածին

Մեր Տիրոջ Յարութեան տօնի ուրախ առիթով, կը ներկայացնենք Ձերդ Սուրբ Օծութեան մեր, Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան և Սաղիմայոյ համայնքին տմենասրտագին շնորհաւորութիւնները, մաղթելով Ձեզ շարունակական առողջութիւն և երջանկութիւն, իսկ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին՝ բարգաւաճում:

Եղիշէ ԱՐՔԵՊՍ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

Երուսաղէմ, 2 Ապրիլ 1980

Նորին Սրբութիւն
Յովնանէս-Պողոս Բ. Պապ
Վատիկան

Մեր Տիրոջ Յարութեան տօնի ուրախ առիթով, կը ներկայացնենք Ձերդ Սրբութեան մեր յարգալից շնորհաւորութիւնները, մաղթելով Ձեզ առողջութիւն և երկար տարիներ, և կատարեալ յաջողութիւն՝ Ձեր մեծ իտէալներուն:

Եղիշէ ԱՐՔԵՊՍ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

Երուսաղէմ, 2 Ապրիլ 1980

Ն. Ամենապատուութիւն Պիմէն
Պատրիարք Համայն Ռուսիոյ
Մոսկուա

Մեր Տիրոջ Յարութեան տօնի ուրախ առիթով, կը ներկայացնենք Ձերդ Սրբութեան մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները, մաղթելով Ձեզ աւական առողջութիւն, սուրախ օրեր և արեւատութիւն:

Եղիշէ ԱՐՔԵՊՍ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

«Սիոն»ի առաջին պրակները տպուած էին արդէն երբ, 22 Ապրիլին, Վատիկանէն մեր ձեռքը հասաւ հետեւեալ հռազդիրը, ի պատասխան Նորին Ամենապատուութեան Սրբազան Քահանայապետին Ս. Զատիկի առթիւ յղած շնորհաւորական հռազդրին. —

Նորին Ամենապատուութիւն եղիշէ Տէրտէրեան
Հայ Օրթոտոքս Պատրիարքարան
Երուսաղէմ, Իսրայէլ

Մեծապէս շնորհակալ Ձեր Ձատկական շնորհաւորութիւններէն՝ Նորին Սրբութիւն Յովնանէս - Պօղոս Բ. Պապը խնդրած է մեզմէ վստահեցնել Ձերդ Ամենապատուութիւնը իր աղօթքներուն համար: Ձերմ շնորհաւորութիւններով և սրտազին բարեմաղթութիւններով՝

ԿԱՐՏԻՆԱԼ ՔԱՅԱՐՈՂԻ
Քարտուղար Վատիկանի

Հրէից Պատեքի (Բաղարջակերաց) տօնին առիթով, Մարտի 27ին, Ամեն. Սրբ. Պատրիարք Հայրը շնորհաւորական հեռագիր մը յղած էր Իսրայէլի Նախագահին, որմէ ստացուած է հետեւեալ պատասխանը, ստորագրութեամբը իր քարտուղարին. —

Երուսաղէմ, 28 Մարտ 1980

Նախագահ Նաւօնը իր ջերմ շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Ձերդ Ամենապատուութեան, Պատեքի տօնին առթիւ Ձեր ըրած բարեմաղթութիւններուն համար, և կը յղէ իր սրտազին շնորհաւորութիւնները Հայ համայնքին, մօտալուտ Ձեր մեծ տօնին առիթով:

Ե Կ Ե Ղ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Ք - Բ Ե Մ Ա Կ Ա Ն Ք

● Եր. 1 Մարտ. — Ս. Կիւրդի երուսաղիմայ հայրապետին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Կիւրդի օեղանին վրայ, Մայր Տաճարի աւանդատան մէջ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Մանուէլ վրդ. Երկաթեան:

● Կիր. 2 Մարտ. — Անառակին: Ըստ սովորութեան, Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ: Ժամարարն էր Վանուց Տե. սուշը՝ Հոգշ. Տ. Սեան վրդ. Դարբիպեան: Տե. ղապոզ ձիւնի պատճառաւ քարոզ չխօսուեցաւ:

● Գշ. 4 Մարտ. — Մեծ Պահոց առաջին Հրակումը կատարուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ, ուր քարոզեց Հոգշ. Տ. Մեսրոպ Արդ. Մուխաֆեան, նիւթ ունենալով Պրոպատիկէի աւազանին մօտ պահուող անդամաւոր իր Բուժման հրաշքը:

● Եշ. 6 Մարտ. — Մայր Տաճարին մէջ կատարուած Մեծ Պահոց առաջին Հսկումին քարոզեց Հոգշ. Տ. Անուշաւան վրդ. Ջղջանեան, մեկնաբանելով Անպտուղ Թղենիի աւետարանական առակը:

● Եր. 8 Մարտ. — Ս. Յովհաննէս երուսաղիմայ հայրապետին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Բարսեղ Արդ. Գալէմտէրեան:

● Կիր. 9 Մարտ. — Տնեսիին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Ս. Աստուածածնայ խորանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Վանիկ Արդ. Մանկասարեան:

● Գշ. 11 Մարտ. — Հսկումին ի Ս. Հրեշտա-

կապետ քարոզեց Հոգշ. Տ. Ռուբէն վրդ. Յովակիմեան, խօսելով զՂջումի ու ապաշխարութեան կարի որութեան մասին:

● Եշ. 13 Մարտ. — Հսկումին ի Ս. Յակոբ քարոզեց Հոգշ. Տ. Ռուբէն վրդ. Յովակիմեան, բնարան ունենալով Վերագալիի աղօթքներէն Վիտտովդ քո, Քրիստոս, ամենեքեան լուսաւորեցաւ: Յայտնեց թէ լուսարար ձմեռ ժողովուրդը միշտ երգած է փառքը լոյսին:

● Ուր. 14 Մարտ. — Վաղուան Քառասուն Մանկանց տօնին առթիւ կէսօրէ ետք Իսղաղական ժամերգութիւն կատարուեցաւ Սրբոց Հրեշտակապետաց եկեղեցոյ մէջ, իսկ երեկոյեան՝ Եկեղեցէի (Հսկման) արարողութիւն, որու ընթացքին վարդապետական իր առաջին քարոզը խօսեցաւ Հոգշ. Տ. Մանուէլ վրդ. Երկաթեան, ընելով պատմական Սեբաստիոյ լիճը նետուած քառասունին ժողովուրդը իր բարեպաշտական զգացումները արտայայտած էր մոմավառութեամբ և ձէթի նուիրումով:

● Եր. 15 Մարտ. — Ս. Քառասուն մանկանց Սերասիոյ: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Անուշաւան վրդ. Ջղջանեան: Վերաբերումը կատարուեցաւ 40 մանկանց նկարին առջև շինուած շարժական սեղանին վրայէն, որուն դիմաց կաթնայի մը մէջ կը պլպլային 40 գունաւոր կանթեղներ՝ աւանդական սացացապատ լիճը խորհրդանշող:

— Կէսօրէ ետք, վաղուան Դատաւորի Կիրակիի առթիւ, Լուսաւորապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս. Ասլանեանի գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւնը շարունակեց իր հանգիստութեամբ մուտք գործելը Ս. Գարուսեան Տաճար: Ս. Գերեղմանին և Գիւտ Խաչի աշրի ուխտերէն ետք, վերջնայ կից՝ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ պաշտօնեցան երեկոյեան ժամերգութիւնն ու նախատօնակը: Ապա կատարուեցաւ Տնօրինական Սրբատեղիներու այցելութեան հանդիսաւոր թափօր Տաճարէն ներս: Թափօրապետն էր Հոգշ. Տ. Հայրիկ Արղ. Գալաճեան:

● Կիր. 16 Մարտ. — Գաւառից: Գիշերային և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտօնեցան Ս. Գարուսեան, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ: Ապա Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Անէմեան հանգիստաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Գրիստոսի Ս. Գերեղմանին վրայ և նախագահեց նոյնին և Պատանատեղւոյն շուրջ կատարուած եռագործ մեծահանգէս թափօրին:

● Գշ. 18 Մարտ. — Հսկումին Ս. Զրեշտակապետ քարոզեց Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զղանեան, մեկնարանելով Սերմնացանի աւետարանական առակը:

● Եշ. 20 Մարտ. — Հսկումին Ս. Գալոթի րանդրանիկ քարոզը խօսեցաւ Հոգշ. Տ. Ապետ Վրդ. Պալեան, բնաբան ունենալով «Տէր, ուսո՛ւ մեզ կալ յաղօթս, Փարիսեցիի և Մաքսաւորի առակին միջոցաւ յայտնելով թէ երբ է որ մեր աղօթքները կը դառնան բնդունելի:

● Ուր. 21 Մարտ. — Նախատօնակին Ս. Գալոթի նախագահեց Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս.:

● Շր. 22 Մարտ. — Ս. Գրիգորի Լուսաւորչից մեռյ (Մուսնի ի վիճալ): Առաւօտեան ժամերգութեան աւարտին, Ս. Լուսաւորչի մասունքը իր հանգստարանէն թափօրով փոխադրուեցաւ Աւագ Խորան, ձեռամբ Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս. Գարիկեանի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ աւանդատան Ս. Լուսաւորչի սեղանին վրայ: Ժամարան էր Հոգշ. Տ. Ռուբէն Վրդ. Յովակիմեան:

— Կէսօրէ ետք, Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս. գլխաւորութեամբ, Միաբան Հայրեր ինքնաշարժերով բարձրացան Զիթենեաց լեռ, ուր Համբարձման Սրբավայրին վրայ կառուցուած մեր վրանին տակ պաշտօնեցան երեկոյեան ժամերգութիւն և նախատօնակ:

— Գիշերասկզբին, Հոգշ. Տ. Սիւան Վրդ. գլխաւորութեամբ, նոյն վայրին մէջ պաշտօնեցան «Եկեցե՛ն և Հսկման կարգեր, և յետո՛յ՝ գիշերային և առաւօտեան ժամերգութիւններ, որոնց աւարտին, ըստ սովորութեան, Սրբավայրին Տեսուչը (Հոգշ. Տ. Հայրիկ Արղ. Գալաճեան) Ս. Պատարագ մատոյց Համարձման մատրան մէջ: Արարողութիւնները Կեցին մինչև ուշ գիշեր:

● Կիր. 23 Մարտ. — Գալսեան: Առաւօտեան ժամը 8ին, դարձեալ Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս. Գարիկեանի գլխաւորութեամբ, Միաբան Հայրեր ինքնաշարժերով բարձրացան Զիթենեաց լեռ ու շարունակեցին մուտք գործելը: Համբարձման Սրբատեղին, ուր կառուցուած մեր վրանին տակ եպիսկոպոսակար խոյր ի գլուխ պատարագեց Հոգշ. Տ. Սիւան Վրդ. Դարիպեան:

● Գշ. 25 Մարտ. — Վերջին Հսկումին Ս. Զրեշտակապետ նախագահեց և քարոզեց նոյն վանքի Տեսուչը՝ Հոգշ. Տ. Սիւան Վրդ. Դարիպեան, խօսելով Ղուկասու Աւետարանին մէջ յիշուած 10 բորոտներու բժշկութեան մասին:

● Եշ. 27 Մարտ. — Մեծ Պահոց վերջին Հսկումին Ս. Գալոթի նախագահեց Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս. Գարիկեան:

● Ուր. 28 Մարտ. — Խ. օր մեծ պահոց: Առաւօտուն Մայր Տաճարին մէջ պաշտօնեցաւ Արեւադաշի վերջին ժամերգութիւնը, իսկ երեկոյեան՝ վերջին «Խաղաղականի ժամերգութիւնը:

● Շր. 29 Մարտ. — Յիւսակ յարութեան Ղազար: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գիւտգրին: Ժամարան էր Հոգշ. Տ. Ապետ Վրդ. Պալեան:

— Վաղուան Խաղաղարդի տօնին առթիւ, Կէսօրէ ետք, Ամեն. Ս. Պատրիարք Զօր Գրիսաւորութեամբ, Միաբանութիւնը շարունակեց իր հանգիստութեամբ մուտք գործելը Ս. Գարուսեան Տաճար, բանալով շարքը Աւագ Եօթնեակի հանգիստութեանց: Ժամերգութիւնն ու նախատօնակը պաշտօնեցան մեր վերնատան մատրան մէջ, նախագահութեամբ Լուսաւորապետ Գերաշնորհ Տ. Հայրիկ Արքեպս. Ապա կատարուեցաւ Տնօրինական Սրբատեղիներու այցելութեան հանդիսաւոր թափօր Տաճարէն ներս: Թափօրապետն էր Հոգշ. Տ. Վանիկ Արեղայ:

● Կիր. 30 Մարտ. — Խաղաղարդ: Գիշերային և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտօնեցան և Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Գարուսեան, մեր վերնամատրան մէջ: Ժամարան էր Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զղջեան: Ապա, Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. գլխաւորութեամբ, կատարուեցաւ մեծահանգէս թափօր Գրիստոսի Ս. Գերեղմանին և Պատանատեղւոյն շուրջ և Անդաստան: Թափօրակաք ի ձեռին ունէին արմաւենեաց և ձիթենեաց ոստեր, իսկ մեր թափօրին կը հետեւէին Ղպոտց և Ասորոց թափօրները: Կէսօրը անցած էր երրարարողութիւնները աւարտեցան, որմէ ետք Միաբանութիւնը, առաջնորդութեամբ Հայ Երկու Միութեան արիւնքուն, վերադարձաւ Մայրավանք և Հայոց Թաղի մատրան: Ուր գիտհուրդ քո գալստեան շարականը երգելով բարձրացաւ Պատրիարքարան:

— Կէսօրէ ետք, շքեղօրէն զարգարուած

Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ «Անդա-տան», ապա տօնին յատուկ արտագրաւ մեղե-դիներով ընդմիջուած երեկոյեան ժամերգու-թիւն և «Գոնրացէք ի արարողութիւն, բոլորն ալ նախագահութեամբ Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս-փարիկեանի: Հոգշ. Տ. Սեան Վրդ. կարգաց-անաւանցանկը վարագոյր բացող հաւատաց-եալներուն և կոչ ըրաւ ներկաներուն, որ ի-րենց լուծանքերով նպաստեն Աղունիէի Ազգ-իւն ժարանին: Այդ նպատակաւ, եկեղեցւոյ զոյգ մուտքերուն զետեղուած էին պնակներ:

● Գշ. 1 Ապրիլ. — Աւագ Երեմեայի (Յիսասկ աստի կուսանաց): Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Ս. Յարութեան Տաճարի դաւթին արեւելակողմը գտնուող Ս. Յովնանէս Աւետարանչի հայա-պատկան մատրան մէջ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Ռուբէն Վրդ. Յովակիմեան: Ս. Թարգման-չաց Վարժարանի աշակերտութիւնը ստացաւ Ս. Հաղորդութիւն: Ապա կատարուեցաւ տոխ-տաւորաց բացառիկ թափօր Տաճարէն ներս: Թափօրապետն էր Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զրէանեան:

● Եշ. 3 Ապրիլ. — Աւագ Հիմեայի (Յիսասկ Ընթաց): Առաւօտեան ժամերգութեան աւար-տին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ կա-տարուեցաւ «Կարգ Ապաշխարողաց»:

— Կարճ դադարէ մը ետք, Աւագ Սեղանին վրայ մատուցուեցաւ հանդիսաւոր Ս. Պատա-րագ: Պատարագիչն էր Միացեալ Նահանգնե-րէն հիւրաբար Ս. Աթոռ ժամանած Գերշ. Տ. Հմայեակ Եպս. Ինդոյեան, որ կատարեց նաև ընթերցումը Ս. Բարսեղ Հայրապետի Հաղոր-դութեան ծառին: Բաւական թիւով փողովորդ ստացաւ Ս. Հաղորդութիւն:

— Կէսօրէ ետք, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ, Մայր Տաճարին մէջ կա-տարուեցաւ «Ոտնալուսչի» հոգեգրաւ արարու-ղութիւնը: Եկեղեցւոյ զոյգ դասերը լեցուած էին օտար հիւրերով, որոնց շարքին՝ երու-սադէմի Քաղաքապետ Ն. Վսեմ. Թէտի Քօլ-լէք, Նահանգային Կառավարիչ Տիար Ռաֆա-յէլ Լէվի, Կրօնից Նախարարութեան ներկա-յացուցիչ Տիար Իսրայէլ Լիփիէլ և Անկլիքան Արքեպս. Գերշ. Տ. Ֆայէք Հատատ, որ, ըստ սովորութեան, զգեստաւորուելով Անգլերէն լեզուով Ս. Աւետարանի ընթերցում կատարեց Աւագ Սեղանի բեմէն:

— Ժամը 4.30ին, փոքր թափօր մը, գլխա-ւորութեամբ Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զրէ-անեանի, մեկնեցաւ Ս. Հրեշտակապետաց ե-կեղեցին: Չարչարանաց խորանին առջև կա-տարուած Ս. Աւետարանի ընթերցումէ ետք, թեթեւօրէն մազուող անձրևի տակ, թափօրը յառաջացաւ դէպի եկեղեցւոյ դաւթին մէջ գտնուող Ս. Զիթնիի ծառը, որուն զիմաց կատարուած կարճատև արարողութենէն ետք Հոգեշնորհ Հայրը խօսք առնելով՝ պարզեց

հանգամանքները մեր Տիրոջ դատաւարու-թեան, տալով նաև պատմական շոյն վան-քին: Հոգշ. Հայրը խօսեցաւ նաև Ս. Փրկչի վանուց դաւթին մէջ, ուր մեկնեցան թափօ-րականք ապա, շարականներու երգեցողու-թեամբ: Ըրաւ նաև հակիրճ պատմական հա-յապատկան և քրիստոնէական տեսակէտէ մեծ կարևորութիւն ունեցող այս Սրբավայրին:

— Գիշերասկիզբին, Մայր Տաճարին մէջ պաշտուեցաւ «Կարգ Խաւարման», տխրադե-ցիկ խորհրդաւորութեամբ: Յուզիչ էր պահը երբ համատարած մութին մէջ խօսք առաւ Գերշ. Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոս, որ ելլ Յուդա արտաքս, և էր գիշերը բնաբանով կուռ քա-րողով մը վեր հանեց զլացի գիշերուան բա-րեբար ու փրկարար նշանակութիւնը:

● Ուր. 4 Ապրիլ. — Աւագ Ուրբաթ (Յիսասկ Խաչելութեան): Կէսօրը քիչ անց, Ս. Յարութեան Տաճարի վերնատան մեր մատրան մէջ կա-տարուեցաւ «Կարգ Խաչելութեան»: Հանդիսա-պետն էր Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպիսկոպոս:

— Ժամը 4ին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճա-րին մէջ կատարուեցաւ մեծահանդէս «Կարգ Թաղման Քրիստոսի», նախագահութեամբ Ամե-նապատիւ Ս. Պատրիարք Հօր:

● Եր. 5 Ապրիլ. — Աւագ Շաբաթ (Ճաղալոյց Ս. Զաւկի): Առաւօտեան ժամը 9.30ին(*), Սուրբ Յարութեան Տաճարի դուռը բացուեցաւ մեր կողմէ, բանալին առնուելով Աւագ Թարգման Հոգշ. Տ. Ասպիտ Վրդ. Պալեանի ձեռքէն:

— Ժամ մը ետք, Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Աճէմեանի գլխաւորութեամբ, Միաբանու-թիւնը մեկնեցաւ Ս. Յարութեան Տաճար: Ս. Գերեզմանին շուրջ մէկ անգամ դառնալէ ետք թափօրը ուղղուեցաւ Տաճարի մեր Տեսչարա-նը: Արեւելեան եկեղեցիներու համայնքներէն և Կիպրոսէն ու Յունաստանէն ժամանած Յոյն ուխտաւորներու բազմութեամբ լեցուած էին Տաճարին գերթէ բոլոր մասերը: Ժամը 11ին կատարուեցաւ կնքումը Ս. Գերեզմանի գրան, ի ներկայութեան պետական ղեմքերու: Կէսօ-րին՝ Յունաց Միաբանութիւնը մուտք գործեց Տաճար, ու կէս ժամ շանցած իրենց մեծա-հանդէս թափօրը սկսաւ, գլխաւորութեամբ Գերշ. Տ. Ճէրմաստու Արքեպս. ին, որ եռագրած թափօրի աւարտին, մեր Լուսահանին՝ Հոգշ. Տ. Սեան Վրդ. Ղարիպեանի հետ մտաւ Ս. Գե-րեզման, ուրկէ երեք վայրկեան ետք դուրս պիտի գար նուիրական լոյսը, կարելի փութով փոխանցուելով Ս. Գերեզմանի շրջափակին:

(*) Աւագ Ուրբաթ օրը Յունաց՝ իսկ Աւագ Շաբաթ օրը Հայոց իրաւունքն է բացումը կա-տարել Ս. Յարութեան Տաճարի դրան: Զատիկը միասին տօնուած տարիներուն, Տաճարին դուռը կը բացուի ժամ մը ուշ, Լատինաց «Լու-սաւորեայի» արարողութենէն ետք:

վրայ հայող մեր վերնամասերան պատշգամբին մէջ իր տեղը զբաւած Գերշ. Տ. Շահէ Սրբազանին, որ անով կ'օրհնէ վարը խառնած ծովածաւալ բազմութիւնը: Անմիջապէս ընթացք կ'առնէ մեր թափօրը, որ Տաճարին հայկական և յունական բաւոր զանգերուն և կոշնակներուն զուարթ զօղանջներուն ընդմէջէն երիցս չըջանը կ'ընէ Ս. Գերեզմանին, երգելով Յարութեան շարականներ: Թափօրը կը գլխաւորէր, ըստ սովորութեան, Լուսահան Նայրսուրը, եպիսկոպոսական խոյր ի գլուխ, իսկ Ղպտիններ և Ասորիներ թափօր կազմած կը հետևէին մեր թափօրին: Ժամը 2-30ին, Միաբանութիւնը ճամբայ ելաւ դէպի Մայրավանք: Ճամբա կէտին, Դաւիթ բերդին դիմաց, Հանգստակետ Սրբազանին ու Լուսահանը զգեստաւորուեցան և առաջնորդութեամբ Հ. Մ. Բ. Մ. Ի. Հ. Ե. Մ. Ի. և Աբաքաթի արիններուն և արենոյշներուն, թափօրը շարժեցաւ: Վերստոս Յարեաւ շարականի երգեցողութեամբ: Հանգստակետ Սրբազանին Մայր Տաճարին մէջ կատարած Ս. Աւետարանի ընթերցումը ժամուան մը դադար բերաւ հանգիստութիւններուն:

— Ժամը 4ին, Մայր Տաճարին մէջ սկսաւ ծրագրաւորյի արարողութիւնը, որուն աւարտին, Քրիստոսի Յարութեան աւետիսով բացուեցաւ վարագոյրը Աւագ Սեղանին և սկսաւ իրիկնադէմի խորհրդաւոր Ս. Պատարագը՝ զոր մատոյց Հոգը. Տ. Ասպետ Վրդ. Պալեան: Ապա կատարուեցաւ Ս. Զատիկի նախատօնակ՝ նախագահութեամբ Գերշ. Տ. Կիրեղ եպիսկոպոսի: Արարողութեան աւարտին, Վայօր յարեաւ շարականի երգեցողութեամբ Միաբան Նայրեր և զպլիններ զգեստաւորեալ բարձրացան Սեղանատուն՝ ընթերիս:

● Կիր. 6 Ապրիլ. — ԶԱՏԻԿ ԹԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌԻ ՄԵՐՈՅ: Կէս գիշերէն ետք ժամը 1-30ին, Մայրավանքի մեծ զանգը սուրբ է հնամե արդէն Միաբանութիւն և ժողովուրդ: Կէս ժամ ետք, Գերշ. Տ. Կիրեղ Սպո. Դարիկեանի գլխաւորութեամբ, Միաբան Նայրեր կը մեկնին Ս. Յարութեան Տաճար: Ս. Գողգոթայի վրայ կատարուած ուխտէն ետք, Տաճարի վերնատան մեր մատրան մէջ պաշտուեցաւ գիշերային ժամերգութիւնը և մաս մը առաւօտեան ժամերգութեանէն մինչև չէարցոյ, երբ Միաբանութիւնը իջաւ չըջափակը Ս. Գերեզմանին, շարունակելու համար ժամերգութիւնը, երիցս դարձմամբ Սրբավայրին շուրջ: Ս. Գերեզմանի զրան իւղարբերից Աւետարանի ընթերցման աւարտին կատարուեցաւ Անդատան: ու երգուեցաւ Թաւի քո Քրիստոսին Մեր թափօրին կը հետևէին Ղպտոյ և Ասորաց թափօրները: Մէկ ժամուան դադարէ ետք, Գերշ. Հանգստակետ Սրբազանը մատոյց օրուան հանգիստաւոր Ս. Պատարագը Քրիստոսի Կենսատու Գերեզմանին վրայ և քարոզեց օրուան մեծ տօնին

շուրջ, քնարան ունենալով շէտտ, քանդի յարեաւ: Ս. Պատարագը ձայնափռուեցաւ իրարայլեան ռատիօկայանէն: Վանք դարձին՝ Նայրց Թաղի մուտքէն, Վերստոս յարեաւ շարականը երգելով Միաբանութիւնը յառաջացաւ և բարձրացաւ Պատրիարքարան, ուր Ամեն. Ս. Պատրիարք Նայրը Յարութեան աւետիսը տալէ ետք օրհնեց ու արձակեց ամէնքը: — Կէսօրէ ետք, Մայրավանքի մեծ բակին մէջ կատարուեցաւ Զատիկեան մեծ Անդատանը՝ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Նայր:

● Բշ. 7 Ապրիլ. — Բ. օր Ս. Զատիկի (Յիւսակ մեռելոց): Ամեն. Ս. Պատրիարք Նայրը մատոյց օրուան հանգիստաւոր Ս. Պատարագը՝ Ս. Յանգիստեց Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ, քարոզեց Յարութեան մեծ խորհուրդին շուրջ և ապա, Կենաց Փայտի մատունքն ի ձեռն և ամպնովանիի ներքև, նախագահեց Մայր Տաճարին մէջ կատարուած եռադարձ մեծահանդէս թափօրին, որուն ընթացքին վարդապետներ ի ձեռն ունէին սրբոյ մատունքներ: Յետոյ երգուեցաւ Արեապալի ճանապարհ շարականը, որմէ ետք, Վայօր յարեաւ ի երգեցողութեամբ, ամէնքը բարձրացան Պատրիարքարան, ուր Նորին Ամենապատուութիւնը Ս. Պատարագի նշխար բաժնեց բոլորին:

● Գշ. 8 Ապրիլ. — Գ. օր Ս. Զատիկի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Դիւխագրի մատրան մէջ: Ժամարարն էր Հոգը. Տ. Համբարձում Արդ. Քէշիշեան: Յետոյ կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն՝ խնդրամատոյց ուխտաւորաց ննջեցեալներու հոգիներուն համար:

● Եր. 12 Ապրիլ. — Դիւխագրի Ծովնաճուր Կաթալեթին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Դիւխագրի ժամարարն էր Հոգը. Տ. Նայրիկ Արդ. Դաւայեան:

● Կիր. 13 Ապրիլ. — Նոր Կիրակի (Կրկնագահիկ): Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ: Ժամարարն էր, ըստ սովորութեան, Լուսահանը՝ Հոգը. Տ. Սեւան Վրդ. Ղարիպեան:

● Եր. 19 Ապրիլ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Դիւխագրի ժամարարն էր Հոգը. Տ. Բարսեղ Արդ. Դաւեմտէրեան:

— Կէսօրէ ետք, վարդապետ Աշխարհամատրան Կիրակիի առթիւ, Գերշ. Տ. Կիրեղ Սպո. Դարիկեանի զխառնութեամբ, Միաբան Նայրեր չէրաշափառուով մուտք գործեցին Ս. Յարութեան Տաճար, ուր պաշտուեցան երեկոյեան ժամերգութիւնն ու նախատօնակը՝ վերնատան մեր մատրան մէջ: Ապա կատարուեցաւ Տնօրինական Սրբատեղեաց այցելութեան հանգիստաւոր թափօր Տաճարէն ներս: Թափօրապետն էր Նոյը. Տ. Բարսեղ Արեկայ:

● Կիր. 20 Ապրիլ. — Աւաղամատրան (Կաթալեթ Կիրակի) և Աւաղամատրան Ս. Աւետածածնի: Գերշ.

բային և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտուեցան ի Ս. Գարուսիւն, լիւրնատան մեր մատրան մէջ: Ապա, Գերշ. Տ. Կիրեղ Եւպիմուպոս մատոյց օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը՝ Քրիստոսի Ս. Գերեղմանին լրայ և նախագահեց Վնդատանին:

● Բշ. 21 Ապրիլ. — Ս. Կոյսի Աւետման տօնը այս տարի զուգարդիպած ըլլալով Աշխարհամատրան Կիրակիին, յետաձգուեցաւ վաղուան: Առայդ, երեկոյեան ժամերգութեան աւարտին, Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ հանդիսաւոր նախատօնակ՝ նախագահութեամբ Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Անէմեանի:

● Գշ. 22 Ապրիլ. — Առաւօտուն, Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. ի գլխաւորութեամբ, Միաբան Հայրեր ինքնաշարժեքով իջան Գեթեմանի ձորը ու Հրաշափառով մուտք գործեցին Ս. Աստուածածնայ Տաճար, ուր Տիրամօր Ս. Գերեղմանին լրայ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց և քարոզեց Գերշ. Հանդիսապետ Սրբազանը, բնարան ունենալով Գարբիէի հրեշտակապետին Աւետման պահուն Տիրամօր ուղղած խօսքերէն «Մի երկնչիւր, Մարիամ, զի գտեր շնորհս յԱստուծոյ» (Ղկս., Ա. 30):

● Շբ. 26 Ապրիլ. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր: Ժամարան էր Հոգշ. Տ. Ոսկի Աղղ. Որդիքեան:

● Կիր. 27 Ապրիլ. — Կարմիր Կիրակի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գարուսիւն, լիւրնատան մեր մատրան մէջ: Պատարագեց և քարոզեց Հոգշ. Տ. Մեսրոպ Արղ. Դոմաֆեան, բնարան ունենալով Վայց եթէ ինչ ի Քրիստոս նոր արարած իցէ. զի հինն անց, և արդ նոր եղև ամենայն (Բ. Կորնթ., Ե. 17):

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ա Կ Ա Ն Ք

● Կիր. 2 Մարտ. — Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զղջանեան ներկայ գտնուեցաւ Թումանական Եկեղեցւոյ Պատր. Փոխանորդ Վասիլ Թիրկովիսթէանիւի մեկնումին և Արշիմանտրիթ Քօրնիլա Վասիլի պաշտօնի ձեռնարկելու առթիւ տրուած ընդունելութեան:

● Բշ. 17 Մարտ. — Բրիտանական Նոր Հիւպատոս Պր. Տօնալտ Համէյ իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր:

● Ուր. 21 Մարտ. — Բենեդիկտեան Ուստի հիմնադիր Ս. Բենեդիկտոսի տօնին և ծննդեան 1500ամեայ Յօրհեանին առթիւ, Սիոն լեռան Տորմիսոններու եկեղեցւոյ մէջ մատուցուած հանդիսաւոր Ս. Պատարագին և կատարուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զղջանեան, Հոգշ. Տ. Ասպետ Վրդ. Պալեան և Տիար Գէորգ Հինգիւան:

● Գշ. 25 Մարտ. — Յունաստանի անկախութեան տարեգարծի տօնին առթիւ, Հէլէն

Հիւպատոսի կողմէ, Հիւպատոսարանի մէջ տրուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը և Դիւանապետ Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս. Անէմեան:

● Ուր. 28 Մարտ. — Միացեալ Նահանգներէն Գերշ. Տ. Հմայեակ Եպս. Ինդոյեան հիւրարար ժամանեց Ս. Աթոռ և Զատիկի տօնը մեր մէջ անցընելէ ետք 9 Ապրիլ, Զորեքշարթի օր, լիւրնատան իր պաշտօնավայրը՝ Միամի:

● Եշ. 3 Ապրիլ. — Կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Երուսաղէմ ժամանեց Եթովպական Եկեղեցւոյ պետ Ն. Ամեն. Թէքլաւայմանօթ Պատրիարքը: Դիմաւորութիւնը կատարուեցաւ Եաֆայի դրան մօտ, ուրկէ Մեծապատիւ Հիւրը Թափօրով և Հայ Արիներու առաջնորդութեամբ յառաջացաւ մինչև Քրիստոնէից թաղի իրենց վանքը: Մեր կողմէ զմաւորութեան դացած էին Գերշ. Տ. Շահէ և Գերշ. Տ. Կիրեղ Սրբազաններ: Իսկ Հոգշ. Տ. Տ. Անուշաւան և Նուրհան Վարդապետներ դացած էին Պէն-Կուրեօն օղակայան՝ բարի գալուստ մաղթելու:

● Բշ. 7 Ապրիլ. — Կէսօրէ ետք, Եթովպոյ Պատրիարքը այցելեց Ս. Գարուսիւն Տաճար և զմաւորութեան երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներու կողմէ: Մեր կողմէ ներկայ էին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, Գերշ. Տ. Շահէ և Տ. Կիրեղ Սրբազաններ և Հոգշ. Հայրեր: Բարձրապատիւ Հիւրը պատուաւորութեան Տաճարի մեր Տեալարանին մէջ:

● Գշ. 8 Ապրիլ. — Կէսօրէ առաջ, Սուրբ Զատիկի տօնին առթիւ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, ի գլուխ Միաբանութեան, շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Լատինաց Պատրիարքին, որ ժամ մը առաջ նոյն առթիւ իր հետևորդներով այցելութեան եկած էր մեր Պատրիարքարան:

— Նոյն առթիւ, Պատրիարքարան շնորհաւորութեան եկան Երուսաղէմի Վեմաշուք Բաղաբապետը, Նահանգային Կառավարիչը, Ընդհ. Ապահովութեան Պետը և Կրօնից Նախարարութեան ներկայացուցիչը:

— Միացեալ Նահանգներու զանազան շրջաններէն 15 քաղաքապետներ այցելեցին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և շրջեցան Վանուցայազան բաժինները:

● Գշ. 9 Ապրիլ. — Նոյն առթիւ, Կէսօրէ առաջ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, ի գլուխ Միաբանութեան, շնորհաւորական այցելութեան գնաց Յունաց Պատրիարքին և Ֆրանչիսկեաններու Կիւսթոտին: Ապա, հետո ունենալով Դիւանապետ Գերշ. Տ. Շահէ Սրբազանը, այցելեց Պապական Նուիրակին և Անկիթքան Արքեպս. ին — Փոխադարձարար Պատրիարքարան շնորհաւորութեան եկան Յունաց Պատր. Փոխանորդը և Ֆրանչիսկեանց Կիւսթոտը, հանդերձ Միաբանութեամբ, Հապէշաց օրերս Ս. Երկիր այցելող Պատրիարքն

«ՍԻՈՆ»Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՅԱԾ ԵՆ ՀԵՏԵԻԵԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հայկական Սովետական Հանրապետության — Հատար 2, Արգիշտի - Գեղերվան: Գլխավոր Իւմ. Բաղդիս: Վ. Հ. Համարաձուլման: Երևան, 1976, էջ 719:

Անյաղը Ավուր — Յովհաննէս Թումանյան: Երևան, «Հայաստան» Հրատարակչութիւն, 1976:

Նաղալը եւ Լավալը — Աշոտ Սահրատեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատ., 1976:

Լուսաւոր Համբաներ — Արտակ Արքեպոս. Մանուկեան: Թեհրան, Տպ. «Նայիրի», 1976, էջ 258:

Արապկաղ Եանձնադարութիւն — Բորիս Վինոկուր: Թարգմանեցին՝ Ռ. Այվազեան եւ Մ. Մանուկեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատարակչութիւն, 1977, էջ 243:

Բնութեան Բողոքի Գիրքը — Բելլա Գիթա: Թարգմանեց՝ Կ. Լ. Սարիբեկեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատարակչութիւն, 1977, էջ 270:

Մովսիս - Թմրուկ — Յակոբ Պարոնեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատ., 1977, էջ 86:

Աշխարհագրական Հանելուկներ - Խաղեր — Յովհաննէս Չիլեան: Երևան, «Լոյս» Հրատարակչութիւն, 1977, էջ 129:

Գ. Գեղիքեանի «Վարդանանք» (Պարբերական եւ Պատկերական) — Վահագն Մկրտչեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատարակչութիւն, 1977, էջ 141:

Նոր-Ջուղայի Ազգ. Թատրոնը (1888-1913) (25ամեայ Յարելեանի առթիւ) — Տիգրան Թ. Անդարեանց (Խմբագրող): Նոր-Ջուղա, Տպ. Ամենափրկչեան Ս. Վանաց, 1913, էջ 27:

Կոնցերտ Ջութիկի եւ Նուագախմբի համար, Կլավիր — Առոտ Բարաջանեան: Երևան, «Հայաստան» Հրատարակչութիւն, 1973, էջ 82 եւ 23:

Բոլորից Ծառ Ժողովին եւ Սիրում — Մարո Արահանեան-Թաթրեկեան: Նկարիչ՝ Գ. Աղասեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատարակչութիւն, 1977, էջ 31:

Ա. Ս. Պուշկին — Ա. Ս. Աղայեան (Թարգմանիչ): Նկարիչ՝ Անատոլի Գրիգորեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատարակչութիւն, 1977:

Գրական Մշակներ — Կարէն Դանիէլեան: Երևան, «Սովետական Գրող» Հրատ., 1977, էջ 387:

Աստուածաշունչ Մասեանի Հայկական Կնապիր (Մատենագիտութիւն) — Յ. Ս. Անասեան: Երևան, Հայկական ՍՍՀ ԳԱ Հրատարակչութիւն, 1976, էջ 310-667:

Ճանուր — Վօլֆկանկ Կէօթէ: Գերմաներէն ընագրէն թարգմանեց՝ Կարապետ Գ. Իւլիւպէյեան: Անթիլիաս, Տպ. Կաթողիկոսութեան Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, 1970, էջ 157:

Հայ Գրողներ — Արամ - 36 գրողներու նկարները: Երևան, «Հայաստան» Հրատ., 1976:

Բաւրի Աղուէք — Հանրի Զարեան: Նկարիչ՝ Անատոլի Գրիգորեան: Երևան, Հրատ. Նոյն, 1976:

Յիշատակարան Լուսեան-Կեղծոնական Սանուց Միութեան — Հաւաքեց եւ դասաւորեց՝ Յարութիւն Յովնանեան: Նիւ ձըքսի Նիւ Եօքս, Տպ. Արմինիւն Բրորթըրքի, 1977, էջ 75:

ու տեղւոյս նպիսկոպտութեամբ եւ Ասորոց նպիսկոպտութեամբ, բոլորն ալ իրենց Միաբանութեան անդամներով, Պապական Նուիրակը, Անկլիքան Արքեպոս.ը, Յոյն-Կաթողիկոսներու, Ասորի-Կաթողիկոսներու եւ Մարոնիթ համայնքի Մեծաւորները, Տորմիսիոններու վանքի Մեծաւորը, Լուսեանականներու նպիսկոպտութեամբ եւ Փրօփսթը, ինչպէս նաեւ Հայ-Կաթողիկէ հասարակութեան առաջնորդը եւ Ս. Քաղաքիս Հիւպատոսական անձնակազմը:

— Իսկ Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպոս. Վարդապետ Հայրերու ընկերակցութեամբ, փոխադարձ այցելութեան գնաց փոքր յարանուանութեանց հոգեւոր պետերուն:

● Բշ. 14 Ապրիլ. — Երեկոյեան ժամը 6ին, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ փառայեղ ընդունելութեամբ մը պատուեց Եթովպիոյ Ամեն. Պատրիարքը:

● Գշ. 15 Ապրիլ. — Կէսօրէ ետք, ձերմակ Թուս Եկեղեցւոյ հովիւ Հայր Անթոնիս Կրապ-

պէի կողմէ, Զատիկեան տօներու առթիւ տրուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զղջանեան, Հոգշ. Տ. Ասպետ Վրդ. Պալեան եւ Հոգշ. Տ. Ոսկի Արղ. Որդիքեան:

● Բշ. 21 Ապրիլ. — Իսրայէլի Անկախութեան 32րդ տարեդարձի առթիւ, Կէսօրին, Երուսաղէմի Քաղաքապետ վսեմ. Թէտի Բօլէքի կողմէ, Դաւթի Բերդին մէջ տրուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպոս. եւ Աւագ Թարգման Հոգշ. Տ. Ասպետ Վրդ. Պալեան:

● Գշ. 30 Ապրիլ. — Երեկոյեան, Հոլանտական Հիւպատոսարանի մէջ, ճուլիանա հրաժարեալ Թագուհւոյ ծննդեան տարեդարձի եւ Պէտրիս Թագուհւոյ զահակալութեան առթիւ տրուած ընդունելութեան ներկայ եղան Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպոս. Գարիկեան, Հոգշ. Տ. Մեսրոպ Արեղայ եւ Տիար Գ. Հինդիեան: